

ויקרא פרק א:ב

דָּבָר אֲלֵי־בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי־יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לִיקְנוֹת מִן־הַבְּהֵמָה מִן־
הַבֶּקָר וּמִן־הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת־קֹרְבָנְכֶם:

כלי יקר ויקרא פרק א פסוק ב

אדם כי יקריב מכם קרבן לה'.

התחיל בלשון יחיד וסיים בלשון רבים תקריבו קרבנכם.

ונראה לפרש שרצה להזהיר כל מקריבי קרבן לה' שלא יכשלו בשני דברים אשר בהם נכשלו קין והבל שהיו ראשונים בהקרבת קרבן:

כי קין נכשל במה שהביא מן הפחות והגרוע והוא זרע פשתן והחטאים בנפשותם צריכין להביא נפש הבהמה תמורת נפשם, ובדוחק התיר הקדוש ברוך הוא לעני להביא מנחה שאין בה נפש ומעלה עליו כאילו הקריב נפשו כמו שפירש רש"י על פסוק ונפש כי תקריב מנחה (ב א) והבל אף על פי שהביא מבכורות צאנו מכל מקום לא טוב עשה שלא נתעורר אל הקרבן מעצמו ולא נזדרז למצוה זו מעצמו, רק אחר שראה שהקריב קין קרבן אז נתקנא בו, והבל הביא גם הוא להשוות עצמו אליו כמבואר למעלה בפרשת בראשית:

על כן אמר אדם כי יקריב מכם לשון יחיד, לומר לך שהמקריב יהיה כאדם הראשון בקרבנו שהיה יחידי בעולם, וכשם שמזה הצד היה ניצול מן הגזל שהיה יחידי והיה הכל שלו, כך מזה הצד היה ניצול מן הדבר שנכשל בו הבל כי מצד שהיה יחידי בעולם ודאי נתעורר אל הקרבן מעצמו ולא מצד שראה אחרים עושין, ועל זה אמר אדם כשיהיה כאדם הראשון כי יקריב מכם שתהיה ההקרבה מכם ולא מזולתכם כי מכם ובכם יבוא ההתעוררות אל המקריב, זהו קרבן לה' כי ודאי אין כוונתו כי אם לשם ה' לאפוקי מי שאינו נתעורר מעצמו זהו אינו מכם ואינו קרבן לה'. אינו מכם, שהרי ההתעוררות בא לו מאחרים ולא מכם ממקריב הקרבן עצמו, ואינו קרבן לה', כי כל מה שהוא קנאת איש מרעהו אינו עושה כי אם להתהדר עצמו בפני הבריות ונמצא שאינו קרבן לשם ה' כי אם לשם הבריות. וזה שאמרו (שבת כח ב) שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היה לו במצחו לכך נזדמן לו שור בעל קרן אחת כי היה דומה אל האדם שהיה קרן אחד רצה לומר שהיה יחידי בעולם ולא גזל משום אדם, ולא נתעורר משום אדם, כי אם מעצמו דהיינו מכם על כן עלה קרבנו לרצון, נמצא שקרבן לה' הפסיק הענין.

ואחר כך אמר מן הבהמה וגו' להוציא זרע פשתן אלא יעשה כהבל שהביא מבכורות צאנו. ומה שאמר תקריבו קרבנכם היינו מחלביהן החלק המובחר שאדם בוחר לעצמו הנקרא קרבנכם אותו תקריב לגבוה. ונקט קרבנכם לשון רבים כפירוש רש"י לומר ששנים מקריבין בהמה:

ויש אומרים אדם כי יקריב מכם מגופו ממש, על ידי צומות ורוח נשברה זהו קרבן לה' וחלק גבוה לבד, אמנם מה שאתם מקריבים מן הבהמה מן הבקר זהו קרבנכם כי אתם האוכלים מזבחי שלמיכם הכהנים והבעלים, לכך נקט קרבנכם לשון רבים כי אינו חלק אלוה לבד:

אדם כי יקריב. פירש רש"י בקרבנות נדבה דיבר הענין, אדם למה נאמר מה אדם לא הקריב מן הגזל וכו'. עשה רש"י תחילה פירוש על כי יקריב ואחר כך על מלת אדם, לפי שמתחילה לא קשה אדם למה נאמר שהרי יש לומר שבא למעט האומות שאינן קרוין אדם שאין מקבלין מהם קרבן חובה. אבל עכשיו שנאמר כי יקריב, המורה על שבקרבן נדבה הוא מדבר ואמרו חז"ל (נזיר סב א) איש איש לרבות הגוים שנודרים נדרים ונדבות כישראל, אם כן אדם למה נאמר, אלא מה אדם לא הקריב מן הגזל: ולשון מן הגזל צריך פירוש כי הוה ליה לומר לא הקריב דבר גזול. ונראה שדעת רש"י הוא לפי שאין דרך העולם שילך ויגזול בהמה ויקריב אותה לגבוה, כי אטו בשופטני עסקינן ומי פתי יסור לעשות עבירה כדי שיעשה בה מצוה כשאין לו הנאה מן העבירה, אמנם זהו בנמצא שיגזול האדם ממון הרבה או יעשה עוול בהרבה ממון, וילך ויתן קצת מן אותו ממון הגזול לצדקה או לקרבן במזימות זו אשר חשב, שבזה יהיה לו כופר על המותר שבידו וזהו לשון מן הגזל ולא כולו כדרך שדרשו (תמורה כח ב) מן הבהמה ולא כולה: ומצינו שפרשה זו תחילתה ואמצעיתה וסופה אזהרה על הגזל. תחילתה אדם כי יקריב. אמצעיתה והסיר את מראתו בנוצתה לפי שהעוף ניזון מן הגזל. וסופה שנאמר והשיב את הגזילה. לפי שהקרבן והגזל הם

שני הפכים כי הקרבן מקרב השכינה והגזל מרחיקה שנאמר (תהלים יב ו) משוד עניים וגו' עתה אקום יאמר ה' וגו'. ועוד שהמקריב בהמתו כאילו הקריב נפשו כי ממונו של אדם כנפשו דמי כי בנפשו יביא לחמו, וכמו שנאמר (דברים כד ו) כי נפש הוא חובל, וכתיב (משלי כב כג) וקבע את קובעייהם נפש, ומקצת נפש ככולו, אבל המקריב בהמה גזולה שלא עמל בה ולא חלה ידו בה איך תהיה תמורה לנפשו:

נתיבות שלום

ועל דרך זה מצינו גם ביציאת מצרים, דכתיב (יחזקאל טז) ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי, שקאי על דם מילה ודם פסח, שהם כנגד ב' דרגות הקרבנות, דם מילה הוא בתי' אדם כי יקריב מכם קרבן לה', שהוא תיקון למח הדעת, לחלק א' ממעל שיש ביהודי. כיון שבמצרים היתה מדת הדעת בגלות, ולכך הוצרכה הגאולה להיות ע"י משה מדת הדעת, וכנגד זה הוא דם מילה. ודם פסח הוא בבתי' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם, שהוא תיקון לנפש הבהמי. כי במצרים היו משוקעים במ"ט שערי טומאה הן מח הדעת והן הנפש הבהמית, וכאשר נגאלו ממצרים היו צריכים לתקן ב' הענינים ע"י דם פסח ודם מילה שע"י בדמיך חיי. זה התיקון הגמור של יהודי בכדי להגאל ממ"ט שע"ט שמשוקע בהם, שיתקן את הנפש השכלית וגם את הנפש הבהמית.

וי"ל עוד בזה, ע"פ מש"כ המסלת ישרים בביאור ענין טהרה וקדושה, שהן ב' מדרגות חלוקות זו מזו, ענין טהרה הוא שמקדש עצמו במותר, שמוסר את תאוותיו ופורש מן הדברים שלבו חפץ בהם, ולמעלה ממנה היא מדרגת קדושה, שלא רק שאינו עושה עניניו הגשמיים להנאת עצמו, אלא שהם כולם קדש לה' וריח ניתוח לה', שהוא גופו נהיה כמקדש וכמזבח, ועניניו הגשמיים כקרבנות בבתי' שכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים. וב' מדרגות אלו מרומזות בפרשה זו, אדם כי יקריב מכם קרבן לה', היא המדרגה העליונה של קדושה, שהוא גופו נהיה קדוש לה' כקרבן, ואת"כ כתובה המדרגה השנייה של טהרה שהיא רק בבתי' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם.

הרב שלמה זורין

קרבן הוא משורש קרב, וענינו קירוב. הקירוב והריחוק אינם נמדדים בשטח דוקא. יש אדם הנמצא כאן ואחיו הקרוב אליו ואוהבו כנפשו נמצא מעבר לים, והם קרובים. ויש להיפך: שני אנשים, השונאים זה את זה ודרים בבית אחד, והם רחוקים. הקירוב והריחוק נערכים מבחינה הפנימית והנפשית. ומבחינה זו אומר הכתוב: „למה ד' תעמוד ברחוק, תעלים לעתות בצרה"? וכי יש קירוב וריחוק לפני הקב"ה, הלא מלא כל הארץ כבודו, ואת השמים ואת הארץ אני מלא"? אלא כשהקב"ה מסיר השגחתו הפנימית ומתעלם לעתות בצרה" אנו קוראים לזה „תעמוד ברחוק". ומבחינה זו כתוב: „וירם קרן... לבני ישראל עם קרובו", שישאל נקראים קרובים לד', ואמרו במדרשי: „אימתי ישראל עם קרובו, בזמן „כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך וכלבבך לעשותו". כלומר: בזמן שהתורה והמצוות קרובים אלינו.

העולם הזה מבחינה חיצונית הוא רחוק מאד ממקורו ושרשו, הוא הכח האלקי שברא אותו. „החושך יכסה ארץ וערפל לאומים". אין מכיר ואין מרגיש. לארבע מדרגות נחלק העולם: דומם, צומח חי ומדבר. בדומם אין שום רוח חיים ולא תנועה וצמיחה; הצומח — יש בו כח הנידול והצמיחה; החי — יש בו כח התנועה; והמדבר, הוא האדם, אף עם כח הדעת והתבונה. תכלית הקרבנות שבמקדש לקרב את כולם ולהרימם. הקרבת בעלי החיים מקרבת את כל החי שבעולם, והמנחות והנסכים, שהם מצומח, מולת ויין ושמן, מקרבים את כל הצומח כולו שבעולם, וכתוב: „על כל קרבנך תקריב מלח", זהו „נציג" הדומם,

ועל ידו מתקרב ומתעלה כל הדומם שבעולם. הלשון היה צריך להאמר: „אדם מכם כי יקריב". אלא הכוונה, שהאדם מקריב את עצמו. „כי יקריב מכם", מאתכם. לא די ש„סתם ככה" יביא קרבן, אלא ישפוך את נפשו לפני ד', ועל ידי זה הוא מקרב את עצמו לד'. והיום שאין מקדש, „תפילות כנגד תמידים תיקנום". „תכון תפילתי קטורת לפניך" ¹⁰. בתפלה ככוונה מקרב האדם את עצמו, ועמו גם את העולם, ומתעלה ומשתפר.

פרשת זכור בוורשה – "אשר קרך בדרך" אש קודש (שני פנים של עמלק – 1940+1942) פרשת זכור ת"ש

זכור את אשר עשה לך עמלק וכו' אשר קרך וכו' והי' בהגית ד' לך וכו' תמחה את זכר עמלק מתחת השמים, ונבין נא מה מתחת השמים, ולא נאמר מן הארץ במקום שעמלק נמצא, ואפשר כיון שהשמים כסאי ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק, לכן נאמר תמחה מתחת השמים עד שתשוב הכסא להיות שלם.

עוד אפשר כי איתא במדרש על אשר קרך, מלשון קרירות, משל לאמבטי חמה וכו' היינו קרירות בפני אחרים, אבל בספ"ק איתא קרך שקירר את ישראל עצמם בקרירות, ונבין נא איך היה יכול עמלק שהיה שונאם ובא להרגם ח"ו עוד לקרר אותם, ושישמעו ישראל אל שונאם ומבקש רעתם, פשוט ע"י כוחות הטומאה ר"ל.

אבל מרמזו לנו גם לזה, כי איתא בספרי כ"ק א"מ הה"ק אדמו"ר זצוקל"ה דר"ך הוא בחי' מחשבה כי הוא בגמטריא ס"ג קס"א ע"ש, ומרמזו הפסוק הזה, קודם שבא עמלק להלחם בכס, היו בכס אנשים נמוכים שחכמת חיצונית שהתפאר בהם עמלק היתה יפה בעיניכם, וכשביל זנו נתקררתם מהתורה וחכמת התורה, לאמור גם חכמת העולם יפה וגם לה מדות טובות וגם בעוה"ז יש ממנה ריח וכו', ועשה ד' שיזדווג לכם עמלק עם כל חכמתו אשר נושא הוא על שכמו ויגלה את כל רשעו, וזהמת לבו, רציחת מדותיו ורקבון חכמתו עליכם, וכבר רואים אתם את האמת אשר בעצם חכמת העולם, גם בספרד עשה ד' כן, שהיו מבנ"י אשר נמשכו אחר חכמתם ופילוסופי' שלהם, ואח"כ עמדו עליהם בעיניהם הנמררים וגרשו אותם וכו'.

והתורה מרמזת זכור את אשר עשה לך עמלק, את אשר עשה לך לך בעצמך, אשר קרך בדרך הקרירות במחשבה שלך שפעל בך לאמר שחכמתו יפה היא ח"ו, וכבר אתה רואה ומרגיש היטב את יופי חכמתו, לכן והי' בהגית וכו' תמחה וכו' עכ"פ מעתה כשיעזור ד' ותנצל ממנו והוא ימחה, עכ"פ כבר תדע שכל חכמת העולם אין בהם אף קורטוב טוב, יכולים הם לדרוש יפה, אבל בתוכיותם מלאה רפש וסרחון, וכשצריכים או רק רוצים, אז כל אותם החכמות והשכליות שבדאו מקודם מלבם לדרוש

על יופי המדות, עתה ממצויאים חכמות ושכליות לדרוש על גנבה גזלה רציחה ושאר הזוהם שהם טובות, לא כן היא תורתנו הקדושה וחכמתה הקדושה לא מעשה אדם היא שתתעקם כפי רצון האדם רצונו ושכלו, ולא בכלל שכל ריקני היא, רק עצם נשמה מהארת נשמת שדי, וכל מצוותיה חקות ד' הנה, בין אם גם האדם מבין בשכלו ובין אם אינו מבין, המצוות מצוות ואין רשות לשום איש להרהר אחרי ומכש"כ לעקם ח"ו ממנה כחוט השערה, והלומדה ומקיימה מתדבק עם כל גופו נפשו רו"נ בה עד שגם הוא רואה מעט את טובתה וגם הוא ח"ו לא יחפוץ לעשות רע כמ"ש בספ"ק מזה.

תמחה את זכר עמלק מתחת השמים, כי ישנם אנשים הנחשלים אחריו היינו אותם שהענן פלסם שכבר העלו את חכמת עמלק ח"ו אל תחת השמים, שח"ו במקום "ותחת" התורה היא להבדיל תהי', לכן עכ"פ עתה בראותך והרגישך את כל אלה תמחה את זכר עמלק מתחת השמים.

פרשת זכור תש"ב

ודרך אגב נראה לי גם מן הנסיון, שאף שהאדם צריך לקוות בכל רגע שיושיעוהו ד', מ"מ לא יסמוך את כל עצמו על התוחלת בלבד שמיד תבוא ישועתו, כיון שבאם ח"ו עובר איזה זמן ולא באה הישועה נעשה מזה כמ"ש בפסוק תוחלת ממושכה מחלת לב, ובפרט כשסומכים עצמם על איזה הבטחה או איזה דרך הטבע שעתה כבר תבוא הישועה ולא באה, נופל רוחו ונשבר האיש מזה עוד יותר, לכן יחד עם התקוה לישועה במהרה, צריכים גם לאמור את דברי עלי הכהן, (שמואל א' ג') אלקי"ם הו"א והטו"ב בעיניו יעשה, כל העולם של הקב"ה הוא גם אנחנו לא שלנו אנו רק של הקב"ה, אל העולם ברצון ד' באנו וקיומנו ברצונו הוא, אף אל עולם העליון ברצונו ית' גלך, ומה שהוא ית' רוצה הוא הטוב, ואין לנו רשות לבעט ח"ו ברצונו, צריכים להתפלל ולהתחנן אליו ית' שיטיב עמנו חסדים טובים, חסדים גגלים אבל כשח"ו רוצה הוא ית' ליסר אותנו, גם זאת צריכים לקבל באהבה, ולקוות שלא יעזבנו, רק יושיענו ויקרבנו אליו ית', כלומר כשהאיש מחזק א"ע רק בתקוה להישועה, אז את הרגשת רעת וכאבי היסורים לא החליש ולא הקל בו, ואז קשה לו לסבול כשח"ו הישועה מתאחרת, משא"כ כשיחד עם התקוה להישועה גם כופף את ראשו ואומר אלקים הוא והטוב בעיניו יעשה, אז את ההרגשה המרה של רעת וכאבי היסורים, הוא מפיג ומחליש, ואז יכול הוא לסבול יותר, ובכח התקוה יותר להפיח בו רוח חיים גם כשח"ו לא באה הישועה בזמן שקוה לה.

נמצא שכשרואים ח"ו דין, אז העצה להתגבר על עצמו, כי ראשית הדין הוא התגברות על עצמו שמוזה נתגלה החסד, רק שעתה מתפשט דין על זולתו וכשאישי ישראלי מתגבר ע"ע פועל להעלות את הדין לראשיתו להתגברות כביכול ע"ע ולגלות חסד גדול גם לעולם הזה ולכל צרכי הגופניים הצריכים לנו, והנה תמיד היתה לנו עבודה להתגבר ע"ע על התאוות ויצה"ר, בבחי' איזה גבור הכובש את יצרו ועתה נתוספה לנו עבודה להתגבר ע"ע על הנפילה ושברון רוח שלנו, ולהתחזק בד', הן מאוד מאוד קשה הדבר, כי היסורים קשים מנשוא, ד' ירחם, אבל בזמן שאנשים רבים מישראל נשרפים חיים לשם ד', ונהרגים ונשחטים רק מפני שהם יהודים אז צריכים גם אנו עכ"פ לעמוד כנסיון הזה ובמס"נ הזאת להתגבר ע"ע ולהתחזק בד'.

וזה הרמוז זכור וכו' אשר קרד בדרך שרוצה לקרר אותם ולהשפיל אותם ויזנב בך כל הנחשלים אחריו לאותם שנופלים אחריהם [די וואס פאללען אונטער זיך] היינו שרוחם נופל בקרבם, בהם הי' יכול עמלק לפגוע, ומשי"ד הראה לנו שגם במלחמה וגם בשעה שגבר עמלק שלפי ראות עינינו אין רואים עוד שתבוא הישועה לנו מ"מ נסתכל כלפי מעלה ונצפה לישועה שתבוא ממרום פתאום שלא בדרך הטבע, לכן יניח ידו וגבר עמלק, להכניס בישראל שגם אז יסתכלו כלפי מעלה ויצפו לישועה, אבל לא זו בלבד רק גם לשעבד את לבנו לאבינו שבשמים ולקבל הכל באהבה כל עוד שלא באה הישועה, ועי"ז מעוררים שיתהפך הדין לרחמים כנ"ל ויקוים תמחה את זכר עמלק.